

ВІДОБРАЖЕННЯ ТРЕНІНГУ В СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

М. М. Левшин,

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу педагогіки і психології вищої освіти,
Інститут вищої освіти НАПН України,*

Н. Ю. Тімаренко,

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу педагогіки і психології вищої освіти,
Інститут вищої освіти НАПН України*

На прикладі тренінгу «Моделювання педагогічної діяльності у вищій школі» наводиться його розгортання у вигляді системи тренінгових занять, які можуть бути компонентом робочої програми, методичних рекомендацій, підручника з певної педагогічної дисципліни.

Ключові слова: *тренінг, моделювання, педагогічна діяльність, компетентність, вміння моделювати, проектування.*

Постановка проблеми. У діяльності вищих навчальних закладів все більшого розповсюдження набувають професійні тренінги. На відміну від психологічних та комунікативних тренінгів вони спрямовані на формування певних професійних якостей майбутніх фахівців. Однак, їх місце в системі навчально-методичного забезпечення, зокрема навчальних посібників, описано неповно. Стаття присвячена розкриттю форм представлення тренінгу, як його компоненту.

Аналіз наукових праць, присвячених розв'язанню проблеми. Системних, узагальнюючого характеру публікацій щодо розв'язання проблеми не існує. Окремі дотичні до розв'язання проблеми матеріали відображені в роботах [12,20,28,34,].

Мета і завдання статті. На підставі сутності й узагальнення поняття про професійний тренінг розкрито способи відображення тренінгів системі навчально-методичного забезпечення вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Професійний тренінг, на відміну від комунікаційного, спрямований на формування певних професійних компетентностей. Однією із форм його представлення може бути система тренінгових занять, відображених як складова робочої програми, методичних рекомендацій, підручників.

Покажемо це на прикладі тренінгу «Моделювання педагогічної діяльності у вищій школі».

Розбудова інформаційного суспільства спричиняє необхідність формування у фахівців інноваційних компетентностей, чільне місце серед яких займає вміння моделювати педагогічну діяльність. Моделювання є дійовим методом навчання та розв'язання професійних проблем. Вміння представляти зміст навчання у вигляді варіативних моделей сприяє його рефлексії магістрантами, розвитку у них творчого мислення. Завдяки моделюванню у магістрантів формується упорядковане, системне усвідомлення педагогічної діяльності та зв'язків між педагогічними поняттями.

Метою курсу «Моделювання педагогічної діяльності» є підвищення рівня компетентності майбутніх викладачів вищої школи, формування у них методологічної культури, створення основ прийняття рішень у варіативному навчально-виховному процесі, розв'язання педагогічних проблеми, плідно здійснення інноваційних творчих пошуків.

Тренінг «Моделювання педагогічної діяльності» передбачає формування таких вмінь: моделювати педагогічну діяльність; здійснювати модельні переходи при аналізі підсистем педагогічної діяльності; інтерпретувати педагогічну діяльність викладача вищого навчального закладу у вигляді моделей; застосовувати метод моделювання як засіб розв'язання педагогічних проблем; використовувати моделювання як метод навчання; формувати у студентів вміння застосовувати моделювання як прийом пізнавальної діяльності.

Тренінг складається із системи відносно самостійних занять. До **структури** кожного заняття входять: релаксаційний комплекс (прийоми розслаблення, навіювання позитивних емоцій, аутогенне тренування), налагодження прямого та зворотного зв'язків «учасник-група» та «група-учасник», створення ситуації рефлексії, знайомство, правила, розминка, очікування, вправи на рефлексію, ритмічні вправи, оцінка рівня поінформованості щодо проблематики, актуалізація проблеми та конкретних завдань для її розв'язання, надання інформації, засвоєння знань, формування умінь, навичок, розвиток здатностей, підведення підсумків щодо змісту роботи, інтерактивні техніки, вправи на оцінку групових процесів, стану розвитку групи, підведення підсумків щодо процесу роботи, оцінка отриманого досвіду, налаштування учасників на атмосферу звичайного життя, вправи на рефлексію та відновлення сил учасників, прощання.

Тренінг складається із дванадцяти лабораторних занять, описання яких подано у навчальному посібнику, створеному з урахування вимог до навчальної літератури і специфікою тренінгу як навчальної діяльності.

ЗМІСТ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль I. Психолого-педагогічні основи моделювання педагогічної діяльності

Тренінг 1.1.

Тема. Сутність і структура педагогічного моделювання

Мета тренінгу: здійснити узагальнення понять «модель», «класифікація моделей», «моделювання», визначити поняття «педагогічне моделювання», формувати вміння здійснювати педагогічне моделювання.

Завдання тренінгу: домогтися усвідомлення магістрантами сутності понять «модель», «класифікація моделей», «моделювання», «педагогічне моделювання», «вміння моделювати»; формувати у магістрантів вміння моделювати педагогічні об'єкти; забезпечити творчу роботу студентів під час заняття, розвивати у них самостійне творче мислення; формувати методологічну культуру студентів; розвивати у студентів критичне мислення та виховувати любов до своєї професії;

I. Теоретична частина

План.

- Поняття модель. Порівняння підходів до визначення поняття модель.
- Класифікації моделей. Ієрархічні рівні класифікацій моделей.
- Зв'язок моделювання та системного аналізу.
- Сутність поняття педагогічне моделювання.
- Об'єкти педагогічного моделювання.

II. Проектні тренінгові завдання для групової роботи

- Розробити модель поняття «модель».
- Розробити модель класифікації моделей.
- На основі поданих визначень.

Рекомендована література: використати літературні джерела із загально-го списку з номерами: [3, 7, 13, 16, 18, 27].

Тренінг 1.2.

Тема. Сутність і структура професійної діяльності викладача вищої школи

Мета тренінгу: здійснити узагальнення понять «професійна діяльність викладача вищої школи», «викладання», «педагогічна майстерність», «професіоналізм викладача вищої школи», формувати вміння здійснювати моделювання вказаних понять.

Завдання тренінгу: домогтися узагальненого усвідомлення магістрантами сутності понять «професійна діяльність викладача вищої школи», «викладання», «педагогічна майстерність», «професіоналізм викладача вищої школи»; формувати у магістрантів вміння моделювати педагогічні об'єкти; забезпечити творчу роботу студентів під час заняття, розвивати у них самостійне творче мислення; формувати методологічну культуру студентів; розвивати у студентів рефлексійне та критичне мислення та виховувати любов до своєї професії.

I. Теоретична частина

Здійснення повторення теоретичного матеріалу у вигляді евристичної бесіди за поданим планом.

План.

- Поняття «професійно-педагогічна діяльність».
- Поняття «навчання», «викладання», «учіння».

II. Проектні тренінгові завдання для групової роботи

1. Проінтерпретувати інтегративно-синергетичну модель педагогічної технології.

2. Розробити модель поняття «навчання».

3. Розробити модель поняття «викладання».

Рекомендована література: використати літературні джерела із загально-го списку з номерами: [1, 12, 20, 27, 29, 31].

Тренінг 1.3.

Тема. Варіативне моделювання педагогічної діяльності

Мета тренінгу: формувати у магістрантів вміння здійснювати модельні переходи.

Завдання тренінгу: формувати у магістрантів вміння здійснювати переходи від вербальних моделей до структурних; формувати у магістрантів вміння будувати моделі-графи; формувати у магістрантів вміння здійснювати переходи від структурних, графових, знакових до вербальних моделей; формувати у магістрантів вміння моделювати педагогічні об'єкти; забезпечити творчу роботу студентів під час заняття, розвивати у них самостійне творче мислення; формувати методологічну культуру студентів; розвивати у студентів рефлексійне та критичне мислення, виховувати любов до своєї професії.

o **Теоретична частина.** Здійснення повторення теоретичного матеріалу у вигляді евристичної бесіди за поданим планом.

План.

1. Вербальні моделі.

2. Структурно-логічні моделі.

3. Знакові моделі. Класифікація знакових моделей.

II. Проектні тренінгові завдання для групової роботи

• Здійснити вербальний опис інтегративно-синергетичної моделі педагогічної технології.

• Розробити структурну модель запропонованих фрагментів тексту.

• Поставити повну систему запитань до заданого фрагменту тексту.

• Побудувати граф взаємозв'язку між змістом навчальних дисциплін «Педагогіка вищої школи» та «Педагогічні технології у вищій школі».

• На основі аналізу наведених нижче тлумачень понять побудувати модель взаємозв'язків між ними:

○ *Міждисциплінарність* означає відображення єдності матеріального світу в знаннях різних наукових галузей, яке використовується як джерело творення нових напрямів наукових досліджень, нових галузей знань (для навчального процесу це означає можливість появи спецкурсів, проведення інтегративних навчальних занять, виконання навчальних проєктів на міжпредметній основі).

○ *Полідисциплінарність* є характеристикою дослідницької реальності, в якій явище, об'єкт дослідження вивчається засобами кількох наукових галузей, що до навчання це означає, що об'єкт вивчення розглядається у навчанні кількох навчальних дисциплін.

○ *Трансдисциплінарність* притаманна дослідженням, в яких відбувається вихід «за межі» певних дисциплін і характеризуються перенесенням когнітивних схем однієї наукової галузі в іншу. У навчанні це може означати послідовний, або асинхронний розгляд об'єкта вивчення у навчанні різних дисциплін.

○ *Мультидисциплінарність* заснована на припущенні, що студент може одночасно або послідовно вивчати кілька галузей знань, без встановлення яких-небудь взаємних зв'язків цих дисциплін. Для нинішнього етапу розвитку вищої освіти України мультидисциплінарність є найбільш характерною ознакою більшості побудови навчальних планів, формування змісту навчальних дисциплін та його реалізації. У навчанні мультидисциплінарність завжди присутня, оскільки тільки шляхом поєднання у певному співвідношенні знань, умінь і навичок, що набуваються в процесі навчання різних дисциплін можна сформувати певну фахову компетентність.

○ *Плюродисциплінарність* передбачає взаємодію різних дисциплін без їх взаємного впливу. Зазвичай це відбувається в суміжних областях знань, на певному ієрархічному рівні. Прикладом може бути поєднання історії, соціології і мовознавства – галузей, в яких присутнє розуміння суміжної спеціальності. Нині плюродисциплінарність досить поширена: для вирішення багатьох проблем є збирати експертів різних галузей і, потім, намагатися в завершальному документі, певним чином, узагальнити їхні думки.

○ *Інтердисциплінарність* організовується вже на двох (кількох) ієрархічних рівнях, передбачається домінування базисного рівня над вищим [11].

Рекомендована література: використати літературні джерела із загально-го списку з номерами: [13, 16, 18, 27, 30, 34].

Модуль II. Методика формування вмінь моделювати педагогічну діяльність у магістранті.

Тренінг 2.1.

Тема. Моделювання методів навчання та їх систем

Мета тренінгу: здійснити узагальнення понять «метод навчання», «класифікацій методів навчання».

Завдання тренінгу: домогтися узагальненого усвідомлення магістрантами сутності понять «метод навчання», «класифікацій методів навчання»; формувати

у магістрантів вміння моделювати структуру методу навчання, класифікації методів навчання, механізми використання методів навчання; забезпечити творчу роботу студентів під час заняття, розвивати у них самостійне творче мислення; формувати методологічну культуру студентів; розвивати у студентів рефлексійне та критичне мислення, виховувати любов до своєї професії.

I. Теоретична частина

Здійснення повторення теоретичного матеріалу у вигляді евристичної бесіди за поданим планом.

План.

- Поняття «методу навчання».
- Різноманітні класифікації методів навчання.
- Особливості використання моделювання як методу навчання.

II. Проектні тренінгові завдання для групової роботи

1. Розробити модель структури методу навчання.
2. Побудувати модель бінарної класифікації методів навчання.
3. Створити модель тернарної класифікації методів навчання.
4. Вказати місце методу моделювання в тернарній класифікації методів навчання.
5. Побудувати графову модель сутності інтерактивних методів навчання.
6. Розробити моделі використання описаних нижче методів навчання.

Метод «мозкової атаки» побудований на колективному евристичному діалозі (полілозі), спрямованому на продукування нових ідей; *метод евристичних запитань* застосовується для спрямування творчого пошуку розв'язання певної проблеми; *метод багатомірних матриць* є методом морфологічного аналізу систем з метою виявлення невідомих елементів, підсистем. Складність його використання полягає в наявності значного числа варіантів, які необхідно проаналізувати для одержання оптимального розв'язання проблеми; *метод вільних асоціацій* полягає у побудові множини нових асоціацій, окремі з яких можуть послугувати вектором пошуку розв'язання проблеми; *метод інверсії* (перестановка, перевертання) спрямований на розв'язання проблеми у новітніх напрямках (зміна мови постановки проблеми, перехід від площинного представлення об'єктів до просторового, побудова міркувань у зворотньому напрямку, тощо); *метод емпатії* є методом особистісних аналогій; *метод синектики* – характеризується ознайомленням студентів зі стратегією розв'язання проблем, спонуканням їх до самостійної постановки проблеми для знаходження шляху її розв'язання.

Рекомендована література: використати літературні джерела із загально-го списку з номерами: [4, 9, 15, 17, 18, 20, 26].

Тренінг 2.2.

Тема. Моделювання засобів навчання

Мета тренінгу: формувати у магістрантів вміння розробляти моделі засобів навчання.

Завдання тренінгу: формувати у магістрантів вміння будувати моделі компонентів дидактико-методичного комплексу з педагогіки; забезпечити творчу роботу студентів під час заняття, розвивати у них самостійне творче мислення; формувати методологічну культуру студентів; розвивати у студентів рефлексійне та критичне мислення, виховувати любов до своєї професії.

1. **Теоретична частина.** Здійснення повторення теоретичного матеріалу у вигляді евристичної бесіди за поданим планом.

План.

- Підручник у навчально-методичному забезпеченні вищих навчальних закладів.

- Моделі зовнішньої і внутрішньої (логічної) структури підручника.

- Моделі особистісно зорієнтованого підручника.

2. **Проектні тренінгові завдання для групової роботи**

• Здійснити вербальний опис моделі технології формування у магістрантів умінь проектувати навчально-методичне забезпечення для ВНЗ (Рис. 1.).

• Здійснити вербальний опис змістової моделі формування проєктивних умінь у магістрантів (Рис. 2).

• Скласти розширений план фрагменту тексту підручника.

• Поставити повну систему запитань до заданого фрагменту тексту.

• Створити інформаційний блок тексту-опису особистісно зорієнтованої технології навчання.

• Розробити інформаційний блок тексту-опису педагогічних понять: «виховання», «процес навчання», «навчальний процес», «метод навчання», «самовиховання».

• Розробити тестові завдання для здійснення діагностики засвоєння матеріалу із запропонованої теми.

• Розробити іконічні моделі апарату орієнтації для підручника «Педагогіка вищої школи».

• Розробити модель обкладинки для підручника «Педагогіка вищої школи».

• Розробити проблемно-пошукові завдання для заданого розділу підручника «Педагогіка вищої школи».

Рекомендована література: використати літературні джерела із загально-го списку з номерами: [5, 8, 9, 15, 18, 23, 27, 32, 34].

Тренінг 2.3.

Тема. Моделювання навчальних занять

Мета тренінгу: здійснити узагальнення понять «форма навчання», «навчальне заняття».

Завдання тренінгу: домогтися узагальненого усвідомлення магістранта-ми сутності понять «форми навчання» та їх видів; формувати у магістрантів вміння моделювати різні види навчальних занять; забезпечити творчу роботу студентів під час заняття розвивати у них самостійне творче мислення; фор-

мувати методологічну культуру студентів; розвивати у студентів рефлексійне та критичне мислення, виховувати любов до своєї професії.

а. Теоретична частина

Здійснення повторення теоретичного матеріалу у вигляді евристичної бесіди за поданим планом.

План.

1. Поняття «форма навчання».
2. Види форм навчання.
3. Лекція, практичне, лабораторне заняття.
4. Ігрові форми проведення занять. Тренінги.

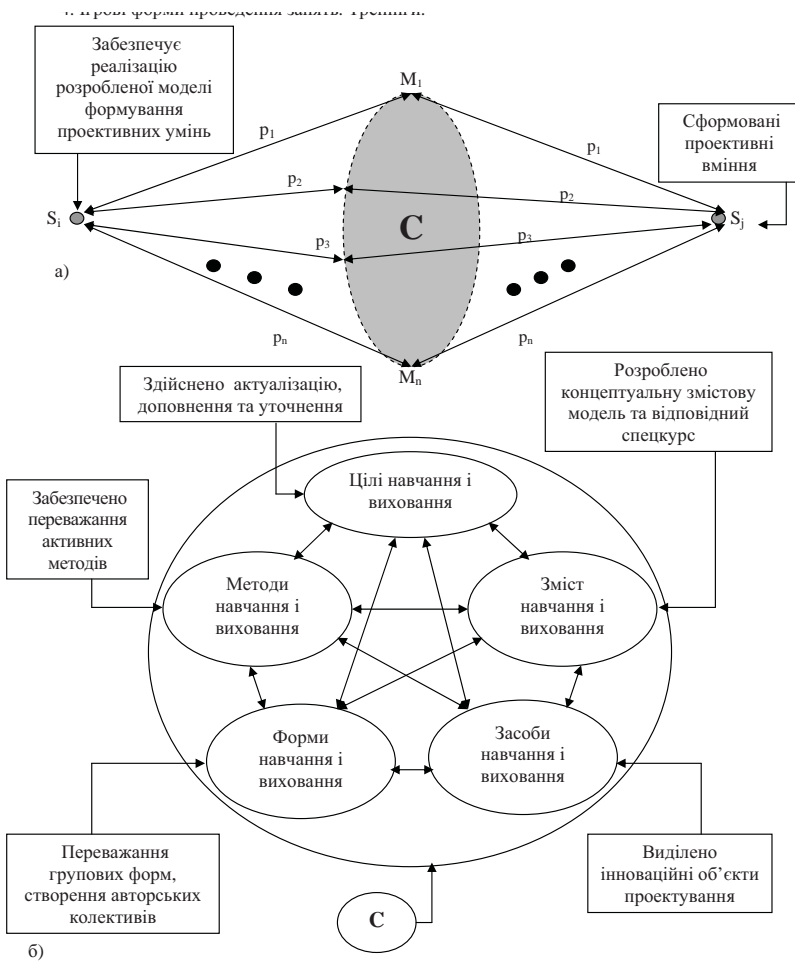

Рис. 1. Модель технології формування у магістрантів умінь проєктувати навчально-методичне забезпечення для ВНЗ

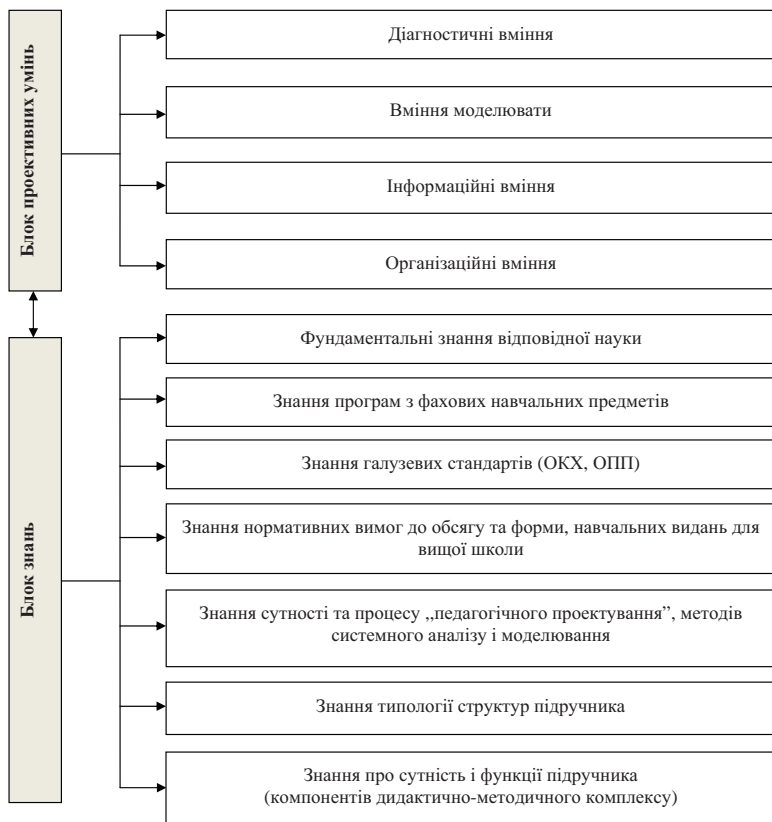

Рис. 2. Змістова модель формування проєктивних умінь у магістрантів

○ **Проектні тренінгові завдання для групової роботи**

1. Побудувати модель поняття «форма навчання».
2. Розробити моделі структур евристичної лекції, інтерактивного практичного заняття.

Рекомендована література: використати літературні джерела із загально-го списку з номерами: [6, 12, 14, 20, 22, 24, 27, 28, 29, 33, 35].

Контрольні моделювальні завдання для самостійної роботи:

1. Побудувати модель об'єктів діяльності випусника ВНЗ (за спеціальністю «Педагогіка вищої школи»).
2. Розробити модель виробничих функцій, узагальнених задач діяльності випусника ВНЗ (за спеціальністю «Педагогіка вищої школи»).
3. Визначити перелік професійних здатностей випусника ВНЗ за спеціальністю «Педагогіка вищої школи».

4. Побудувати модель цілей освітньої та професійної викладача вищої школи.

5. Розробити граф (матрицю) логічних взаємозв'язків усіх навчальних дисциплін (за спеціальністю «Педагогіка вищої школи»).

6. Створити модель цілей вивчення «Педагогіки вищої школи» у вигляді системи предметних умінь.

7. Визначити структуру змісту навчання навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи».

8. Розробити види та форми контролю навчальних досягнень студентів.

9. Спроекувати робочу програму однієї із дисциплін психолого-педагогічного циклу навчального плану спеціальності «Педагогіка вищої школи».

10. Створити модель базових знань із заданої теми.

11. Побудувати модель перевірки валідності системи тестових завдань.

12. Розробити модель перевірки надійності системи тестових завдань.

13. Спроекувати модель певного заняття (лекції, практичного, лабораторного).

14. Створити модель використання методів навчання на вказаному занятті.

15. Побудувати модель використання засобів навчання на вказаному занятті.

16. Розробити модель освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра за спеціальністю 8.000005 «Педагогіка вищої школи».

17. Спроекувати модель освітньо-професійної програми магістра за спеціальністю 8.18010021 «Педагогіка вищої школи».

Висновки. Таким чином, однією з форм змістового та системного відображення тренінгу є система навчально-пізнавальних завдань, яка може бути підсистемою підручника, навчальної (робочої) програми, методичних рекомендацій, тощо.

Експериментальна перевірка розкритої в публікації системи завдань дозволяє стверджувати про підвищення рівня сформованості відповідної професійної компетентності педагогів.

Представлені завдання слугують змістовою основою для розробки методів і засобів діагностики сформованості вміння моделювати педагогічну діяльність магістрантами.

Література

1. Алесюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія / А. М. Алесюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

2. Баксанский О. Е. Когнитивные науки: от познания к действию / О. Е. Баксанский, Е. Н. Кучер. – М.: Ком книга, 2005. – 184 с.

3. Бахмат Н. В «Педагогічне моделювання у початковій освіті» / Н. В. Бахмат // Робоча програма спецкурсу. – Кам'янець-Подільський, 2008. – 15 с.

4. Бондар В. І. Дидактика / В. І. Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.

5. Булах І. Є. Створюємо якісний тест: навч. посібник / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – К.: Майстер-клас, 2006 – 160 с.

6. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи: навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання [для студентів магістратури] / С. С. Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 165 – 213.

7. Дахин А. Н. Педагогическое моделирование / А. Н. Дахин. – Новосибирск, 2005. – 229 с.

8. Євтух М. Б. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень: моногр. / М. Б. Євтух, Е. В. Лузік, Л. М. Дибкова. – К.: КНЕУ, 2010. – 248 с.

9. Запрудский Н. И. Моделирование и проектирование авторских дидактических систем: пособие для учителя / Н. И. Запрудский. – Минск, 2008. – 336 с.

10. Володарская И. А., Смирнов С. Д. Функции и компетентности преподавателя высшей школы / И. А. Володарская, С. Д. Смирнов // Педагогическое образование. – № 2. – 2007. – С. 27-42.

11. Ковпак І. О. Поняття «міждисциплінарність»: термінологічний курс / І. О. Ковпак // Вища освіта України: тематич. випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – 2011. – № 3 (дод. 1). – Т. 1. – С. 334-339.

12. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К: Знання, 2005. – 486 с.

13. Кушнір В. А. Системний аналіз педагогічного процесу: методологічний аспект: монографія / В. А. Кушнір. – Кіровоград: Видавничий центр КДПУ, 2001. – 348 с.

14. Л. Калініна Тренінги та технологія їх проведення [Електронний ресурс] / Л. Калініна, Л. Карташова, В. Лапінський. – Режим доступу <http://lkartashova.at.ua/publ/1-1-0-12>. – Назва з екрану.

15. Левшин М. М. Принципи проектування педагогічних систем / М. М. Левшин // Вища освіта України: тематич. випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – 2010. – № 3 (дод. 1). – Т. 1. – С. 75–81.

16. Левшин М. М. Різновекторна модельованість навчального матеріалу в контексті здійснення особистісно-орієнтованого підходу / М. М. Левшин // Вища освіта України. – 2006. – №1. – С. 13–17.

17. Левшин М. М. Інноваційні грані педагогічного моделювання / М. М. Левшин // Вища освіта України: тематич. випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – К.: Гнозис, 2009. – № 3 (додаток 1). – С. 70 – 75.

18. Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів: монографія / Є. О. Лодатко. – Слов'янськ: СДПУ, 2010. – 148 с.

19. Луговий В. І. Компетентності та компетенції пояттєво-термінологічний дискурс / В. І. Луговий // Вища освіта України: тематич. випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – К.: Гнозис, 2009. – № 3 (дод. 1). – С. 8-14.

20. Луговий В. І. Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі / [В. І. Луговий, М. М. Левшин,

О. Ф. Бондаренко та ін.]; за заг. ред. В. П. Андрущенко, В. І. Лугового. – К.: Педагогічна думка, 2011. – 240 с.

21. Лук'янець В. С. Науковий свідогляд на зламі століть: монографія / [В. С. Лук'янець, О. М. Кравченко, Л. В. Озадовська та ін.]. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2006. – 288с.

22. Малафіїк І. В. Дидактика: навч. посіб. / І. В. Малафіїк. – К.: Кондор, 2005. – С. 135 – 254.

23. Омеляненко С. В. Педагогіка: тестові завдання : навч. посіб. / С. В. Омеляненко. – К. : Знання, 2008. – 391 с.

24. Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: колективна монографія / [автори: В. Андрущенко, Н. Дівінська, Б. Корольов та ін.]; за заг. ред. В. Андрущенко, В. Лугового. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 256 с.

25. Педагогіка професіонального образования / [под ред. В. А. Слостініна]. – М.: Академия, 2004. – 368 с.

26. Педагогіка: педагогические теории, системы, технологии: учеб. [для студ. высш. и сред. учеб. Заведений] / [С. А. Смирнов, И. Б. Котова, Е. Н. Шияном и др.]; под ред. С. А. Смирнова. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Академия, 1999. – С. 147 – 167.

27. Педагогіка вищої школи / [В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І. С. Волошук та ін.]; за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенко, В. І. Лугового. – К. : Педагогічна думка. – 2009. – 256 с.

28. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / [З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін.]; за ред. З. Н. Курлянд. – 3-те вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 495 с.

29. Педагогічна майстерність : підручник / [І. А. Зязюна, Л. В. Крамушенко, І. Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. – 2-ге вид. допов. і переробл. – К. : Вища шк., 2004. – 422 с.

30. Семенова А. В. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. В. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.

31. Семиченко В. А. Психологічна структура педагогічної діяльності: навч. посібник / В. А. Семиченко, В. С. Заслуженюк. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2000 – 231 с.

32. Сисоева С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу : монографія / С. О. Сисоева. – Хмельницький : ХГПА, 2008. – 324 с.

33. Технологія проведення тренінгів з формування здорового способу життя молоді/ Г. М. Бевз, О. П. Главник. – К., 2005. – С. 88 – 146.

34. Тітаренко Н. Ю. Проектування підручника для вищої школи / Н. Ю. Тітаренко // Навчальна програма із спецкурсу. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 24 с.

35. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика / пер. с нем. – М.: Генезис, 2003. – С. 8-38.

References

1. Aleksyuk A. M. Pedagogy of Higher Education of Ukraine. History. Theory / A. M. Aleksyuk. – K.: Lybid, 1998. – 560 p.
2. Baksanskiy O. J. Cognitive science: from knowledge to action / O. J. Baksanskiy, E. N. Kucher. – M.: Com knyga, 2005. – 184 p.
3. Bakhmat N. V. «Pedagogic modeling in elementary education»/N. V. Bakhmat // Specialized course work program. – Kamyanets Podilsky, 2008. – 15 p.
4. Bondar V. I. Didactics / V. I. Bondar. – K.: Lybid, 2005. – 264 p.
5. Bulakh I. Ye. Creating a high-quality test: training manual / I. Ye. Bulakh, M. R. Mruha. – K.: Maister clas, 2006 – 160 p.
6. Vitvytska S. S. Workshop on Pedagogics of Higher School: train. manual acc. to the module-rating system of education [for students of Master's course] / S. S. Vitvytska. – K.: Tsentr navchalnoi literatury, 2005. – P. 165 – 213.
7. Dakhin A. N. Pedagogical modeling / A. N. Dakhin. – Novosibirsk, 2005. – 229 p.
8. Yevtukh M. B. Innovative assessment methods of student achievements: Monograph. / M. B. Yevtukh, E. V. Luzik, L. M. Dybkova. – K.: KNEU, 2010. – 248 p.
9. Zaprudskiy N. I. Modeling and designing copyright didactic systems: A guide for teachers / N. I. Zaprudskiy. – Minsk, 2008. – 336 p.
10. Volodarskaya I. A., Smirnov S. D. The functions and competences of a high school teacher / I. A. Volodarska, S. D. Smirnov // Pedagogical education. – № 2. – 2007. – P. 27-42.
11. Kovpak I. O. The concept «interdisciplinary»: terminological discourse / I. O. Kovpak // Higher education of Ukraine: special issue «Pedagogy of higher education: methodology, theory, technology». – 2011. – № 3 (add. 1). – V. 1. – P. 334-339.
12. Kuzminskiy A. I. Pedagogy of Higher School: train. Manual / A. I. Kuzminskiy. – K: Znanna, 2005. – 486 p.
13. Kushnir V. A. Systemic analysis of educational process: a methodological aspect: Monograph / V. A. Kushnir. – Kirovograd: KDPU, 2001. – 348 p.
14. Kalinina L. Trainings and technology of its realization [electronic resource] / L. Kalinina, L. Kartashov, V. Lapinskyi. / L. Kalinina, L. Kartashova, V. Lapinskyi. – Access mode <http://lkartashova.at.ua/publ/1-1-0-12>. – Name from screen.
15. Levshyn M. Principles of designing pedagogical systems / M. M. Levshyn // Higher education of Ukraine: special issue «Pedagogy of higher education: methodology, theory, technology». – 2010. – № 3 (add. 1). – V. 1. – P. 75–81.
16. Levshyn M. Vector-varied modeling of study-material in the context of a student-centered approach / M. M. Levshyn // Higher education of Ukraine. – 2006. – №1. – P. 13–17.
17. Levshyn M. Innovative edges of pedagogical modeling / M. M. Levshyn // Higher education of Ukraine: special issue «Pedagogy of higher education: methodology, theory, technology». – K.: Hnozis, 2009. – № 3 (add. 1). – P. 70 – 75.

18. Lodatko J. O. Modeling of pedagogical systems and processes: monograph / J. O. Lodatko. – Slovyansk: SDPU, 2010. – 148 p.
19. Luhovyi V. I. Expert knowledge and competence conceptual discourse and terminology / V. I. Lugovyj // Higher education of Ukraine: special issue «Pedagogy of higher education: methodology, theory, technology».– K.: Hnozis, 2009. – № 3 (add. 1). – P.8-14.
20. Luhovyi V. I. Psycho-pedagogical principles of designing innovative teaching technologies in higher school / [V. I. Luhovyi, M. M. Levshyn, O. F. Bondarenko]; under the general editorship V. P. Andrushchenko, V. I. Luhovyi. – K.: Pedahohichna dumka, 2011. – 240 p.
21. Lukyanets V. S. Scientific convictions at the turn of the century: monograph / [V. S. Lukyanets, O. M. Kravchenko, L. V. Ozadovska]. – K.: PARAPAN, 2006. – 288p.
22. Malafiyik I. V. Didactic: train. manual / I. V. Malafiyik. – K.: Kondor, 2005. – P. 135 – 254.
23. Omelyanenko S. V. Pedagogy: tests: train. Manual / S. V. Omelyanenko. – K.: Znannia, 2008. – 391 p.
24. Personality-oriented technology of education in higher educational institutions: Joint monograph / [authors: V. Andruschenko, N. Divinska, B. Korolev etc.] under the gen. ed. V. Andrushchenko, V. Luhovyi. – K.: Pedahohichna dumka, 2008. – 256 p.
25. Pedagogy of vocational education / [ed. V. A. Slastenina].– M.: Akademia, 2004. – 368 p.
26. Pedagogy: pedagogical theories, systems, technologies: textbook [for stud. of second. and higher ed. inst.] / [C. A. Smirnov, I. B. Kotova, E. N. Shiyani, etc.], ed. S. A. Smirnov. – M.: Akademia, 1999. – P. 147 – 167.
27. Pedagogy of Higher School / [V. P. Andruschenko, I. J. Bekh, I. S. Voloshchuk etc.], Ed. V. H. Kremen, V. P. Andruschenko, V. I. Luhovyi. – K.: Pedahohichna dumka. – 2009. – 256 p.
28. Pedagogy of Higher School: train. manual. / [Z. N. Kurlyand, R. I. Hmelyuk, A. V. Semenov etc.] Ed. Z. N. Kurlyand – K.: Znannia, 2007. – 495 p.
29. Pedagogical skills: train. manual / [I. A. Ziaziun, L. V. Kramushchenko, I. F. Kryvonos etc.]; ed. I. A. Ziaziun – K.: Vyshcha shkola, 2004. – 422 p.
30. Semenova A. V. Modeling paradigm in training future teachers: monograph / A. V. Semenova. – O: Yurydychna literatura, 2009. – 504 p.
31. Semychenko V. A. Psychological structure of educational activities: teach. manual / V. A. Semychenko V. S. Zasluzheniuk. – K.: Kyivskiy universytet, 2000 – 231 p.
32. Sysoeva S. O. Education and identity in a post-industrial world: monograph / S. O. Sysoeva. – Khmelnytskyi: HGPA, 2008. – 324 p.
33. Technology training of a healthy lifestyle forming / G. M. Bevz, O. P. Hlavnyk. – 2005. – P. 88 – 146.
34. Titarenko N. Y. Designing of manual for high school / N. Y. Titarenko // Training Program course. – K.: M. P. Drahomanov NPU. – 24 p.

35. Fopel K. Technology of trainings. Theory and Practice / trans. from german – М: Henesis, 2003. – P. 8-38.

Левшин Н. Н., Титаренко Н. Ю.

ОТОБРАЖЕНИЕ ТРЕНИНГА В СИСТЕМЕ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

На примере тренинга «Моделирования педагогической деятельности в высшей школе» наводится его развертывание в виде системы тренинговых занятий, которые могут быть компонентом рабочей программы, методических рекомендаций, учебника из определенной педагогической дисциплины.

Ключевые слова: *тренинг, моделирование, педагогическая деятельность, компетентность, умение моделировать, проектирование.*

Levshin N. N., Titarenko N. U.

REPRESENTATION OF THE TRAINING IN THE SYSTEM OF TEACHING AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

The article is devoted to the disclosure of the forms of presentation of training, as its component. The training «Modeling of educational activities in higher school» is given as an example in its development in the form of training sessions, which can be a component of the working program, guidance, educational textbook on a particular subject. In the activity of higher educational institutions becoming increasingly common professional trainings. Unlike the psychological and communicative trainings, they are aimed at the formation of certain professional skills of future specialists. However, their position in the system of methodical provision, in particular textbooks, described incomplete.

Keywords: *training, modeling, teaching activities, competence, ability to model, design.*